

KRAJOWY
PLAN
ODBUDOWY

Rzeczpospolita
Polska

Sfinansowane przez
Unię Europejską
NextGenerationEU

Ostrowiecka Akademia Klimatu

Wykłady pn. Przyczyny postępujących zmian klimatycznych – możliwości przeciwdziałania ich negatywnym skutkom

Ostrowiecka Akademia Klimatu to inicjatywa edukacyjna realizowana przez Miasto Ostrowiec Świętokrzyski w ramach projektu:
„Poprawa efektywności energetycznej w budynkach publicznych szkół podstawowych i przedszkoli w Ostrowcu Świętokrzyskim” współfinansowanego ze środków programu priorytetowego:
„Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej szkół”, realizującego Inwestycję
Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Mitygacja – jak zatrzymać zmianę klimatu

Wykład, 11.05.2026

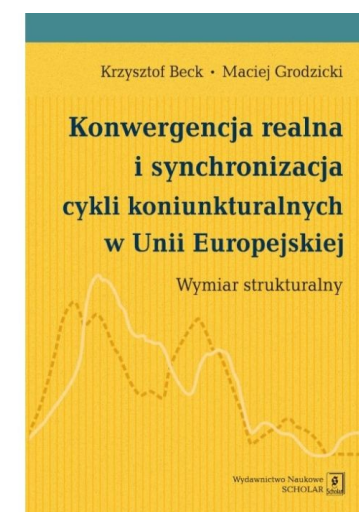
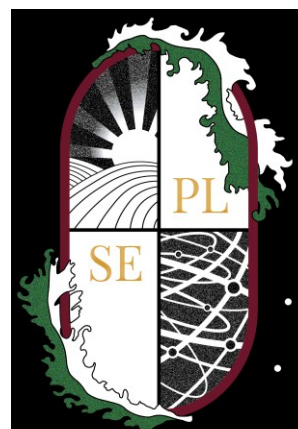
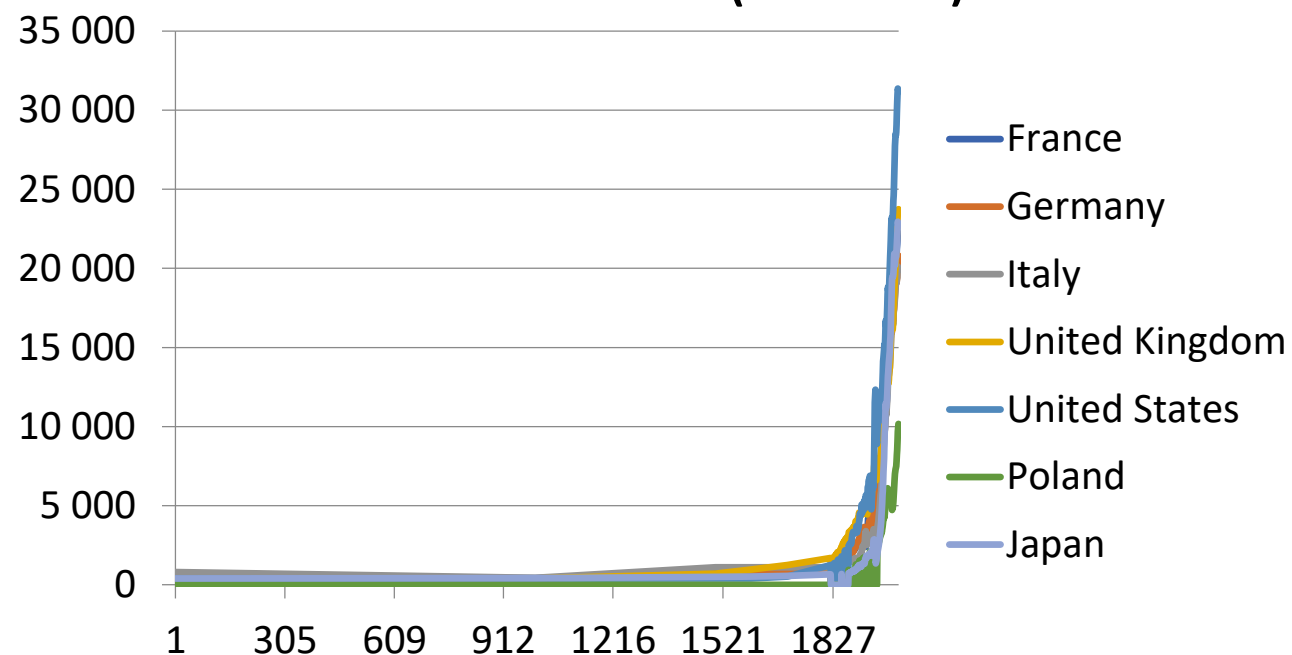
Dr Maciej Grodzicki
Uniwersytet Jagielloński
Maciej.Grodzicki@uj.edu.pl

O

Autorze

- Teoria wzrostu gospodarczego
- Nierówności międzynarodowe i pułapki rozwojowe
- Analiza polskiego przemysłu w warunkach globalizacji
- Konsultacje Planu Morawieckiego i Strategii Rozwoju Kraju
- Współzałożyciel Polskiej Sieci Ekonomii

PKB na mieszkańca (USD 1990)

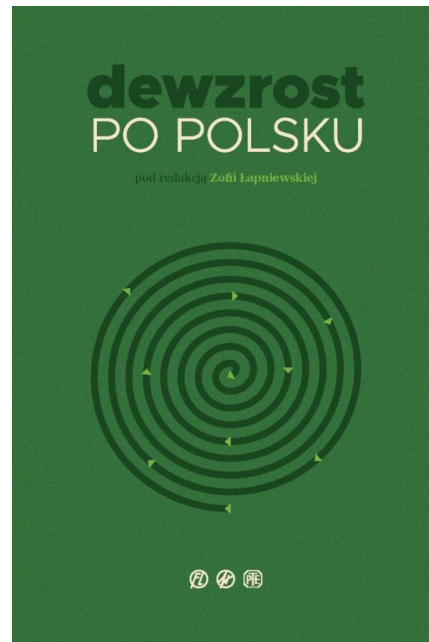
O Autorze

- Ekonomia ekologiczna
- Badania nad transformacją energetyczną i gospodarką leśną
- Rada Klimatyczna UJ
- Grupa Dewzrost Polska

Degrowth: bridging **green** & **just** in CEE

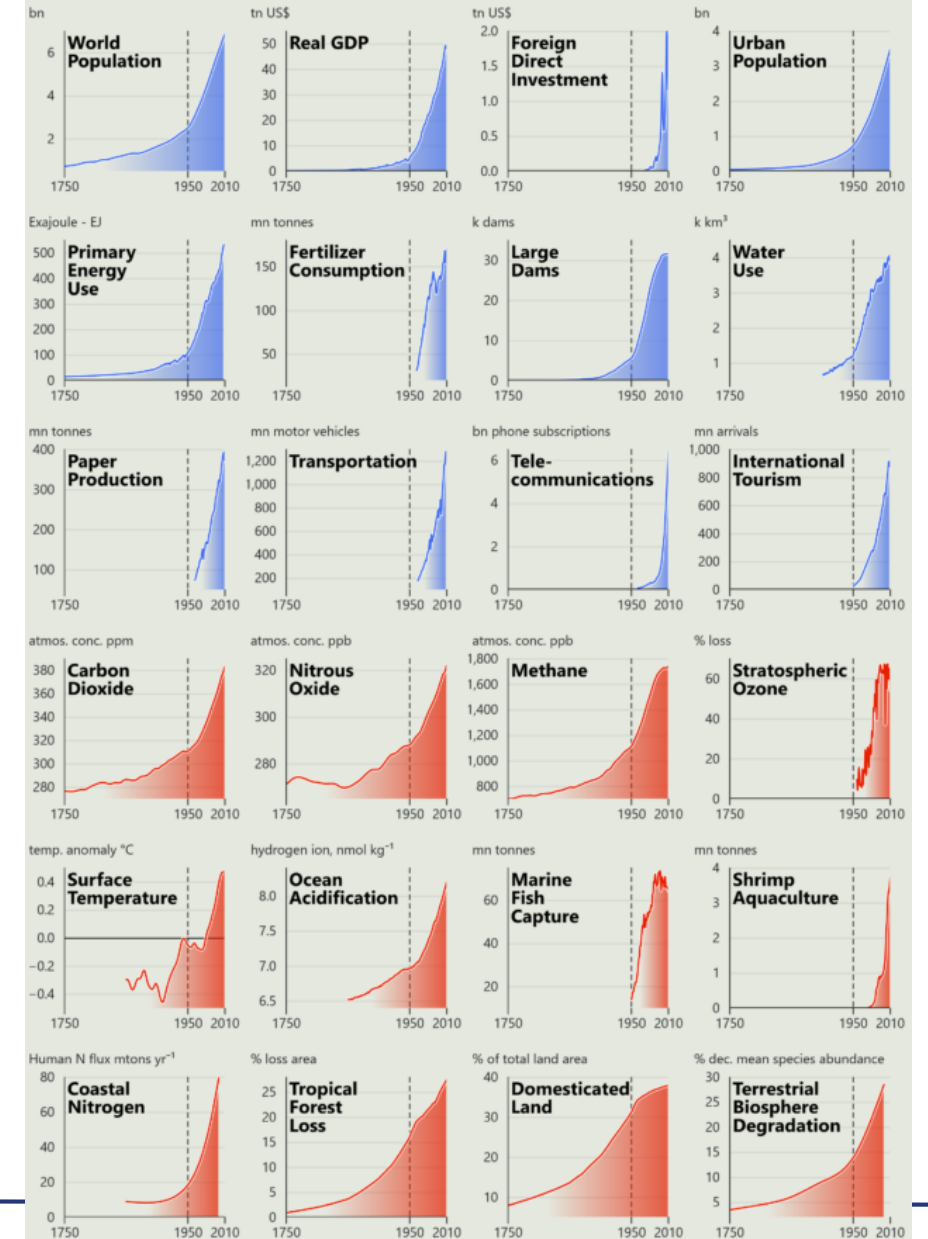
 SAVE THE DATE: 16-19/06/2026
Kraków, Poland

www.degrowth.uj.edu.pl

The hockey sticks of **prosperity** and **doom**

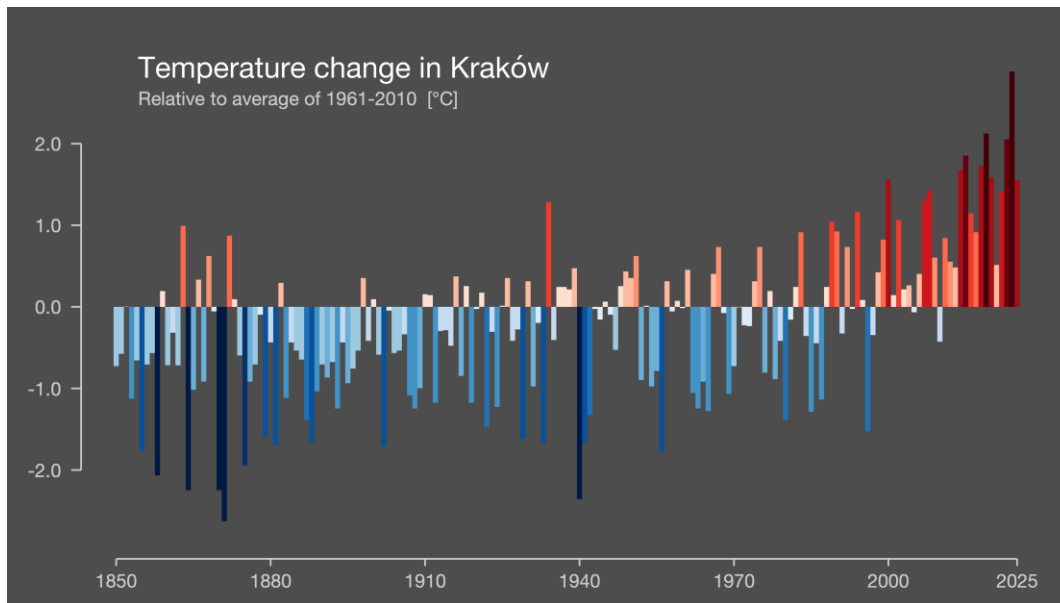
Socio-economic trends vs Earth system trends between 1750 and 2010

Sources: IGBP; Steffen et al. (2015) - Details of units and dataset construction given herein
Graphic: Yusuf Imaad Khan / @yusuf_i_k

THE POLYCRISIS

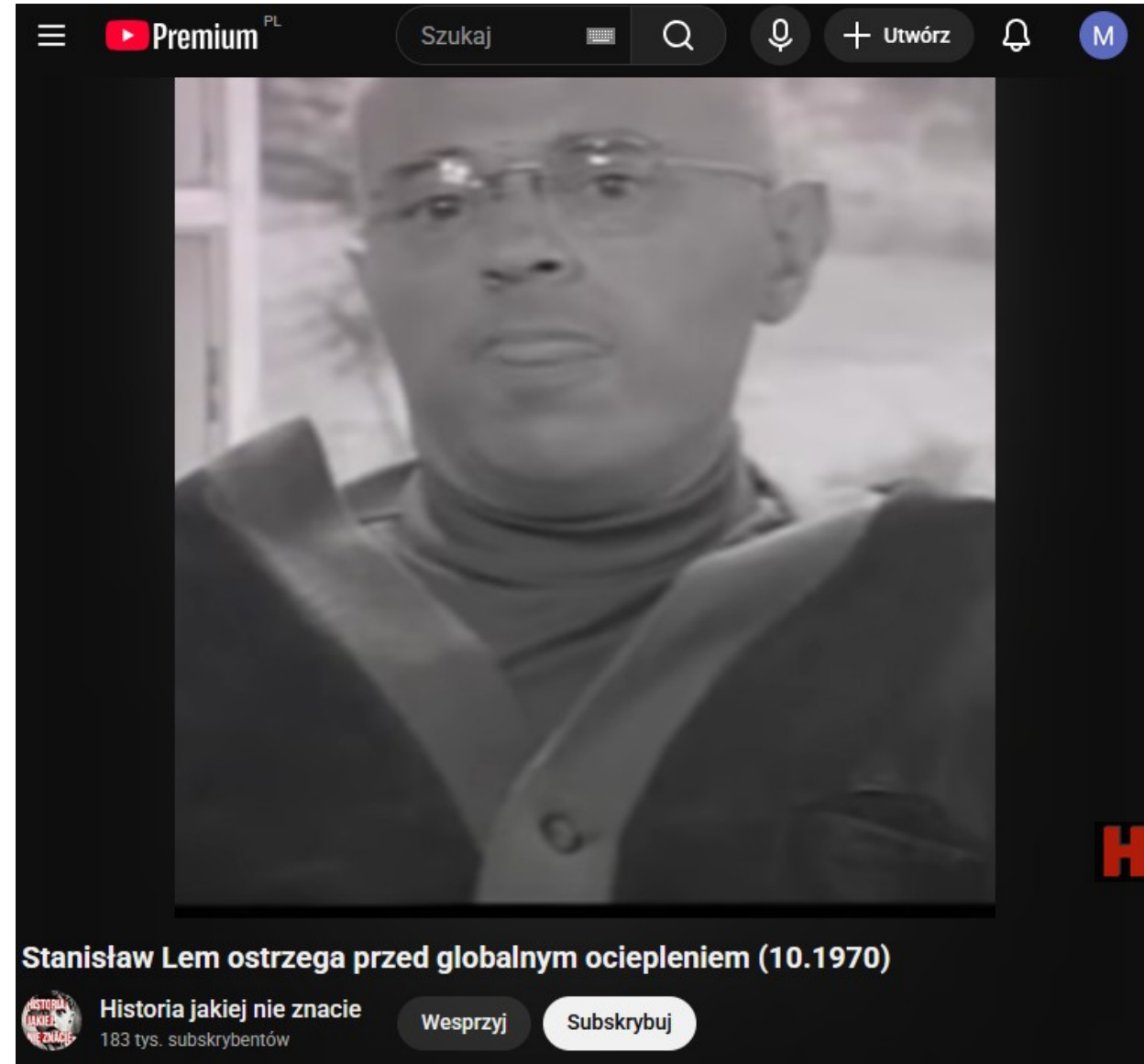
Co już wiemy o kryzysie klimatyczno-ekologicznym?

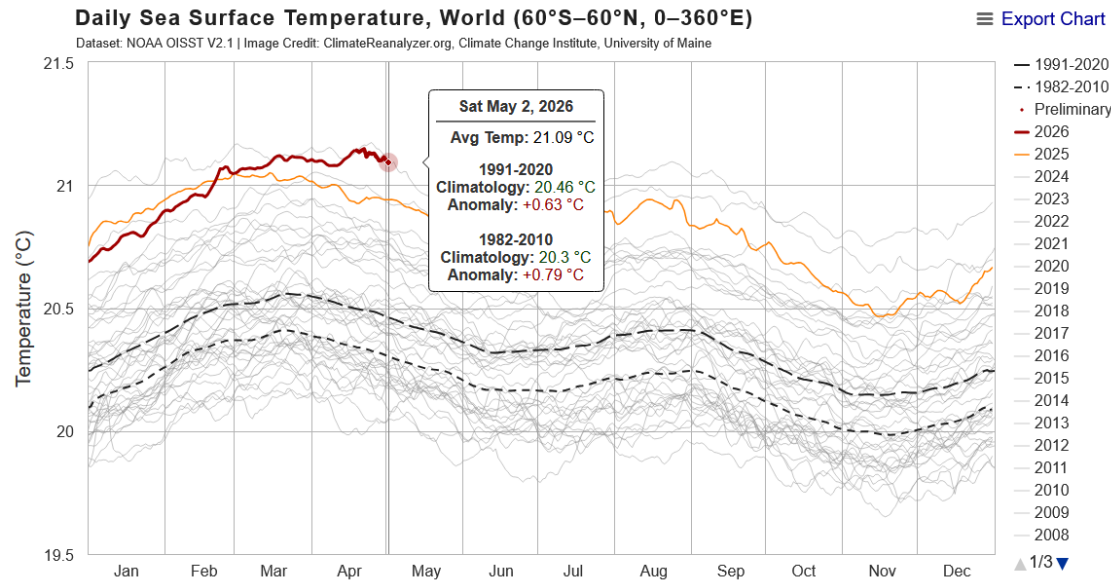
- ✓ Dlaczego klimat się zmienia? Jaka w tym rola gazów cieplarnianych emitowanych przez cywilizację ludzką?
- ✓ Dlaczego zmiany są tak gwałtowne? Dlaczego mogą się „samo-napędzać”?
- ✓ Jaki jest ich wpływ na ludzi? Kto najbardziej cierpi na zmianach klimatu? Czy można się do nich dostosować?
- ✓ ...

<https://showyourstripes.info/c/europe/poland/krakw>

Uzupełnienie (AD 1970)

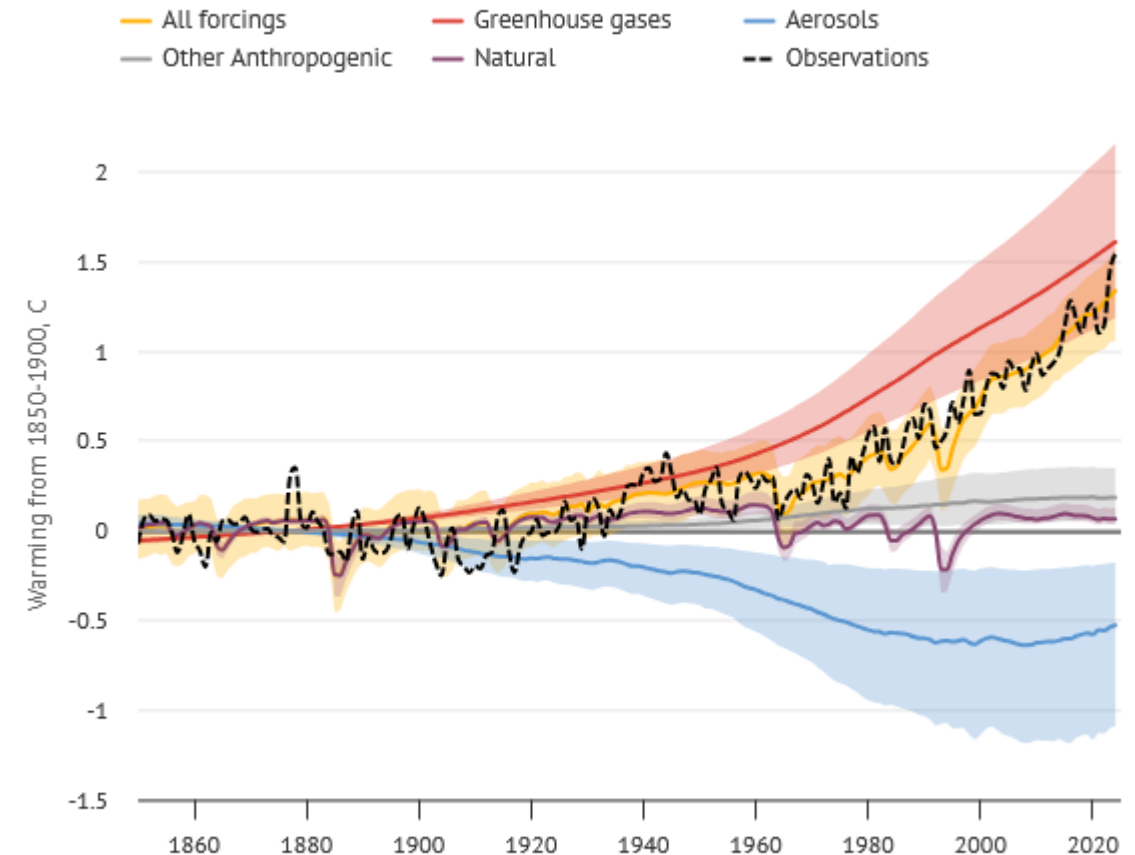

Uzupełnienie (AD 2026) Punkty krytyczne przekroczone?

https://climatoreanalyzer.org/clim/sst_daily/?dm_id=world2

Attributing changes in global surface temperatures from 1850

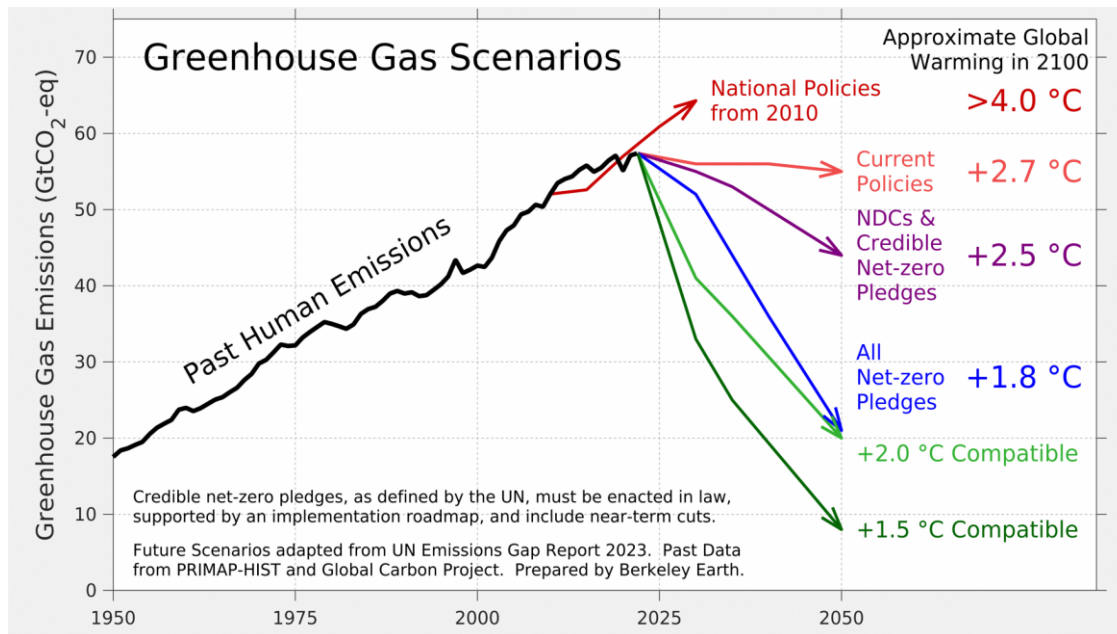

Sources: FaIR analysis by Carbon Brief, adapted from Dr. Chris Smith

CarbonBrief
CLEAR ON CLIMATE

<https://www.carbonbrief.org/explainer-how-human-caused-aerosols-are-masking-global-warming/>

A czego jeszcze nie wiemy?

Źródło: Pałasz 2026.

Dlaczego emisje ciągle rosną, pomimo stanu wiedzy o ich negatywnych skutkach?

Co robić by ograniczyć negatywny wpływ człowieka na klimatu? Jakie działania mają najwięcej sensu?

Czy zmiany klimatu można zatrzymać lub odwrócić?

...

Plan wykładu

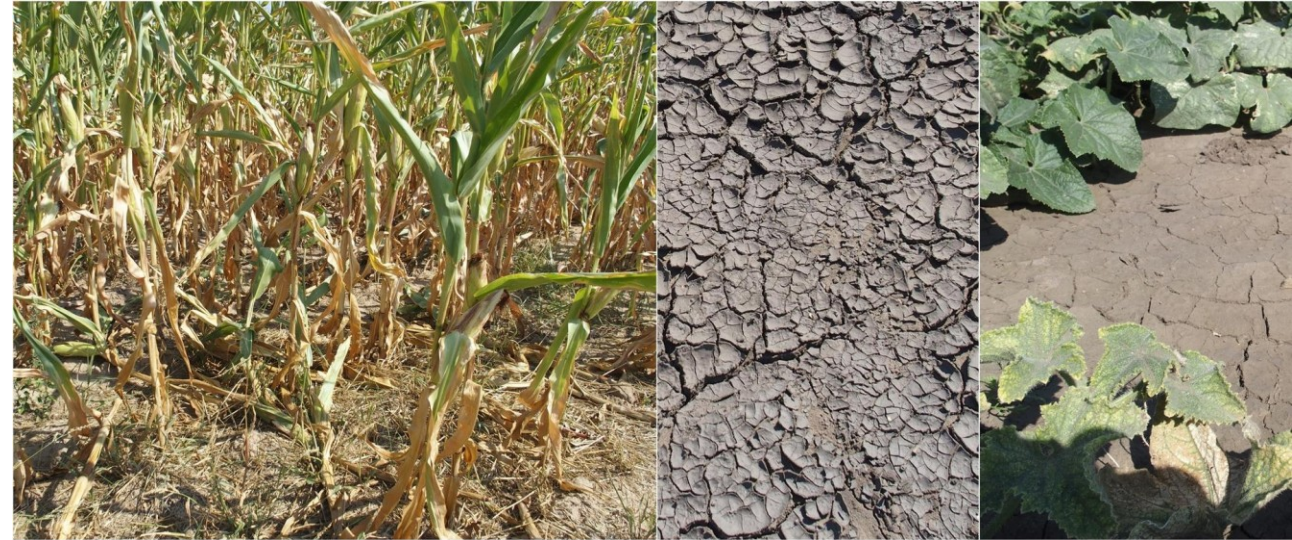
- I. Podstawowe pojęcia i wydarzenia: wokół historii mitygacji zmian klimatu
- II. Rekomendacje IPCC i naukowców – co leży na stole?
- III. Dlaczego emisje ciągle rosną?
- IV. O pewnych paradoksach gospodarowania – czy więcej może znaczyć mniej?
- V. Wnioski i dyskusja końcowa – jak sensownie działać na rzecz łagodzenia zmian klimatu?

I. Czym jest mitygacja?

1. **Mitygacja**, czyli łagodzenie, to całokształt działań, które mają na celu **ograniczenie emisji gazów cieplarnianych** i zwiększenie ich pochłaniania przez ekosystemy.
2. **Adaptacją** do zmian klimatu nazywamy działania podejmowane, **by zmniejszyć skutki zmian klimatu** dla gospodarki, społeczeństwa oraz środowiska. To proces przystosowywania się do zmieniających się warunków klimatycznych.

Przykład: ROLNICTWO

Emisje – susza – warunki uprawy roślin – dostęp do wody

Dodatkowe pojęcia

1. **Sekwestracja dwutlenku węgla (CCS)** – polega na wychwyceniu CO₂ ze spalin, przetransportowaniu i zdeponowaniu tak, aby uchronić go przed dostaniem się do atmosfery.
2. **Przestrzelenie (Overshoot)** – przyjęcie, że nawet po przekroczeniu budżetów węglowych i ociepleniu klimatu ponad 1,5 st. C, możliwe będzie schłodzenie atmosfery wykorzystując technologie CCS i in.
3. **Podaż energii** – łączna ilość energii dostarczana do gospodarki przez elektrownie, instalacje przydomowe i inne paliwa energetyczne.
4. **Popyt na energię** – zapotrzebowanie na energię zgłaszane przez przedsiębiorstwa, gospodarstwa domowe i inne organizacje w celu zaspokojenia ich potrzeb materialnych.

Wokół historii mitygacji zmian klimatu

- **1896: Svante Arrhenius** – ustalenie fizycznych podstaw zmian klimatu i przewidywań scenariusza ocieplenia na skutek spalania paliw kopalnych
- ...
- **1965: raport „Odtworzenie jakości naszego środowiska”** dla prezydenta USA Lyndona Johnsona
- **1969 i nast.: liczne raporty dla koncernów naftowych**
- ...
- **1992:**   **Szczyt Ziemi w Rio – Ramowa konwencja ONZ ws. zmian klimatu**
- **1997:**   **Protokół z Kyoto – zobowiązania do ograniczeń emisji**
- **2015:**   **Porozumienia Paryskie – krajowo określone wkłady (NDC)**
- **2020:**   **Europejski Zielony Ład – neutralność klimatyczna do 2050 r.**

Ustalenia IPCC (2023)

A.4. Globalne emisje gazów cieplarnianych w 2030 r., wynikające z krajowych deklaracji(NDC) ogłoszonych do października 2021 r., wskazują na prawdopodobieństwo, że ocieplenie przekroczy 1,5°C w XXI wieku i utrudniają ograniczenie ocieplenia poniżej 2°C. Istnieją luki między prognozowanymi emisjami wynikającymi z wdrożonych polityk a tymi wynikającymi z NDC...

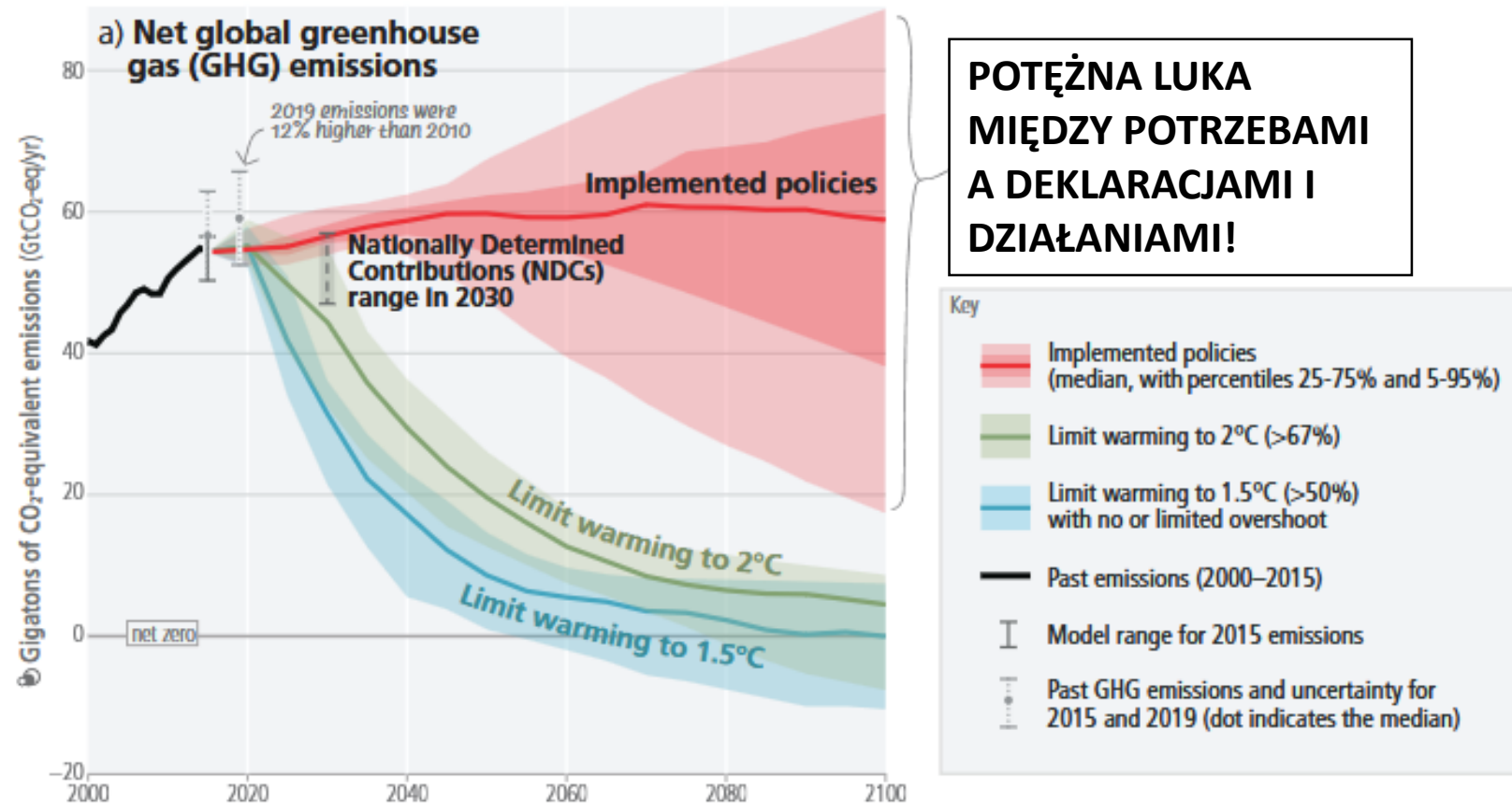

B.5 Ograniczenie globalnego ocieplenia spowodowanego działalnością człowieka wymaga zerowej emisji CO2 netto. Prognozowane emisje CO2 z istniejącej infrastruktury paliw kopalnych bez dodatkowej redukcji przekroczyłyby pozostały budżet węglowy dla 1,5°C (50%).

B.6 Wszystkie globalne modelowane ścieżki, które ograniczają ocieplenie do 1,5°C (>50%) bez przekroczenia lub z niewielkim przekroczeniem, wiążą się z szybką i głęboką, a w większości przypadków natychmiastową redukcją emisji gazów cieplarnianych we wszystkich sektorach w tej dekadzie.

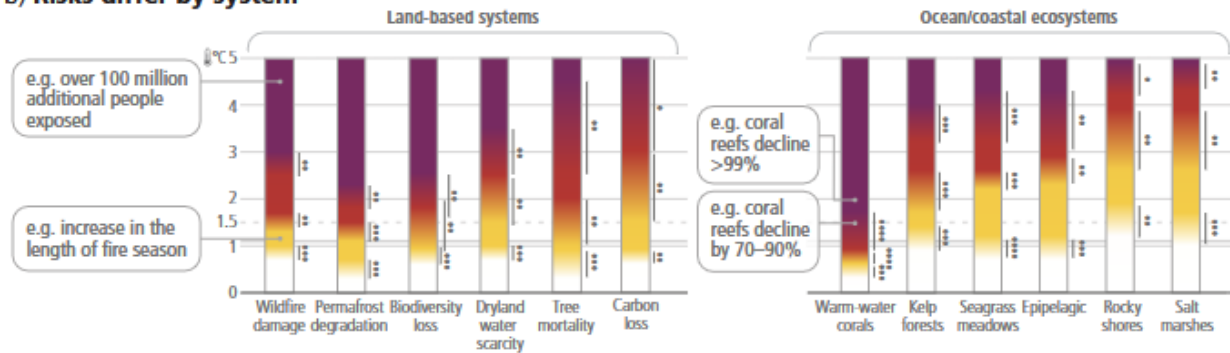
Ustalenia IPCC (2023)

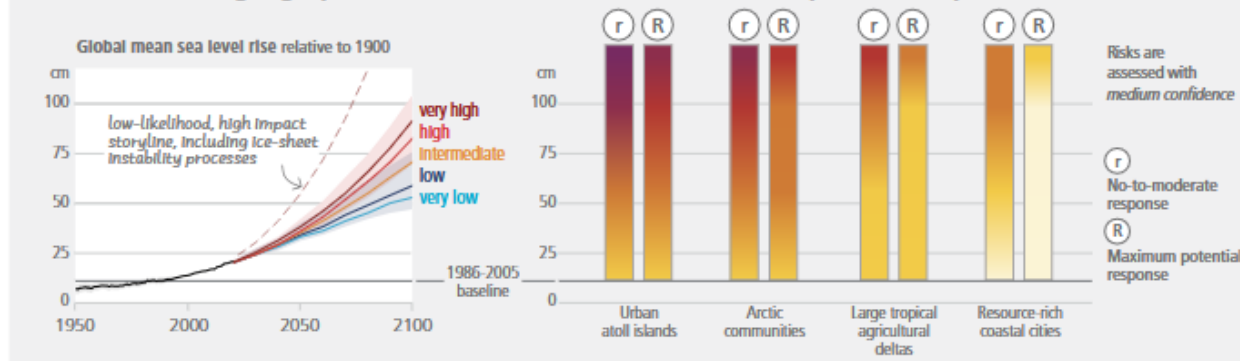
**POTĘŻNA LUKA
MIĘDZY POTRZEBAMI
A DEKLARACJAMI I
DZIAŁANIAM!**

Zagrożenia zaniechań (IPCC

b) Risks differ by system

c) Risks to coastal geographies increase with sea level rise and depend on responses

Gdańsk i Żuławy po podniesieniu się poziomu morza o 1 m.
 Źródło: <http://flood.firetree.net/>

Studium przypadku: pożary 2026

<https://www.youtube.com/watch?v=jTTEGzt7TFE>

- W jaki sposób ludzka działalność gospodarcza przyczyniła się do pożarów?
  - Globalnie?
  - Lokalnie?
- Kto ponosi koszty zmian klimatu?
- A kto jest za nie odpowiedzialny?
- Co możemy zrobić, by uniknąć pożarów lub ich skutków w przyszłości?
- Na które z tych działań nas stać?

II. Rekomendowane działania

– cz. 1 (IPCC 2023)

1. Podaż energii:

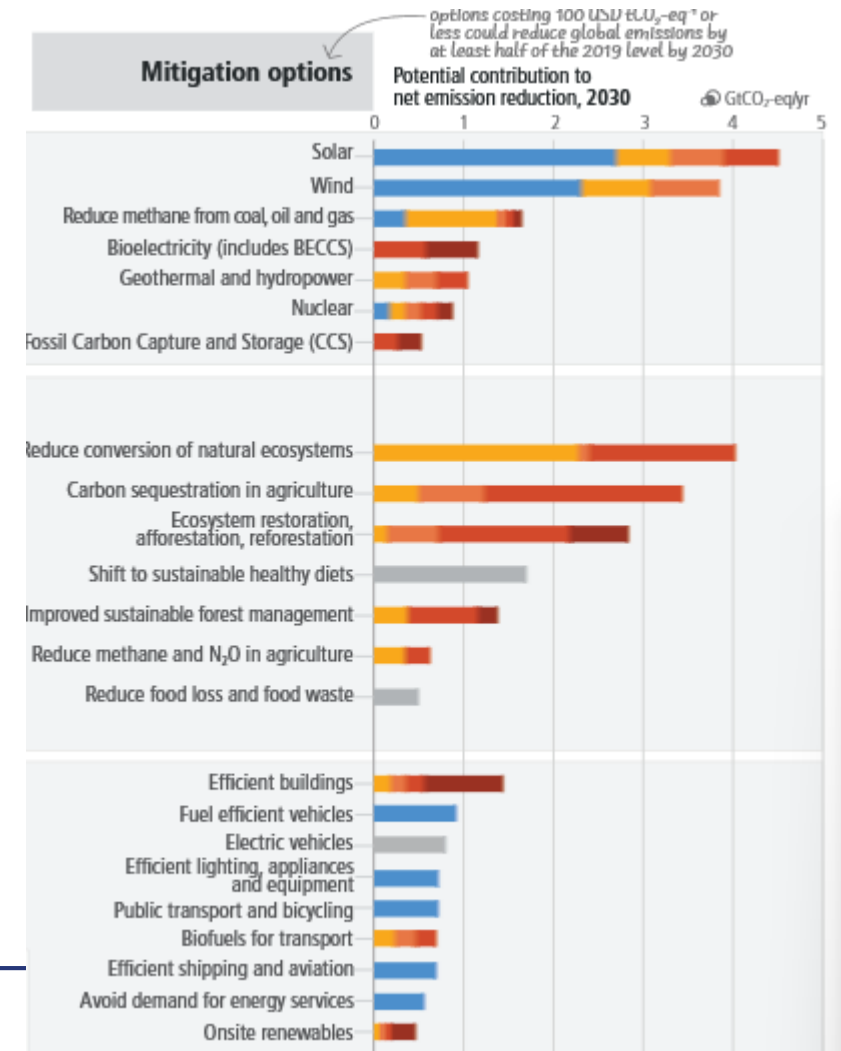
1. dekarbonizacja miks energetycznego.
2. Sekwestracja CO₂.

2. Wykorzystanie lądów, wód i produkcja żywności.

1. Zaprzestanie wylesiania.
2. Odtworzenie ekosystemów.
3. Upowszechnienie diety roślinnej.
4. Ograniczenie emisji metanu w rolnictwie.

3. Budownictwo i infrastruktura.

1. Efektywność budownictwa i transportu.
2. Elektryfikacja.
3. Transport publiczny i rowerowy.

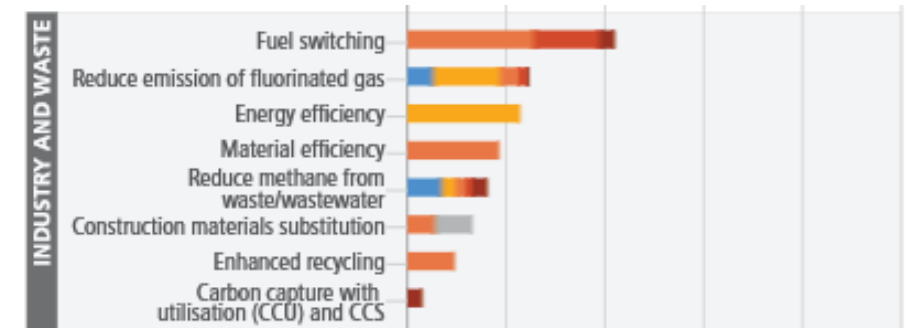

Rekomendowane działania

– cz. 2 (IPCC 2023)

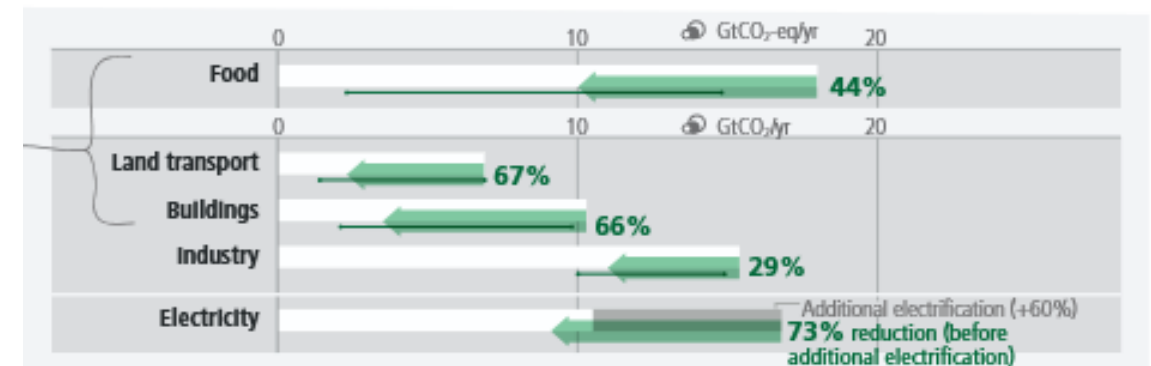
1. Przemysł i zarządzanie odpadami:

1. Zmiana paliw.
2. Efektywność energetyczna i materiałowa.
3. Poprawa recyklingu.

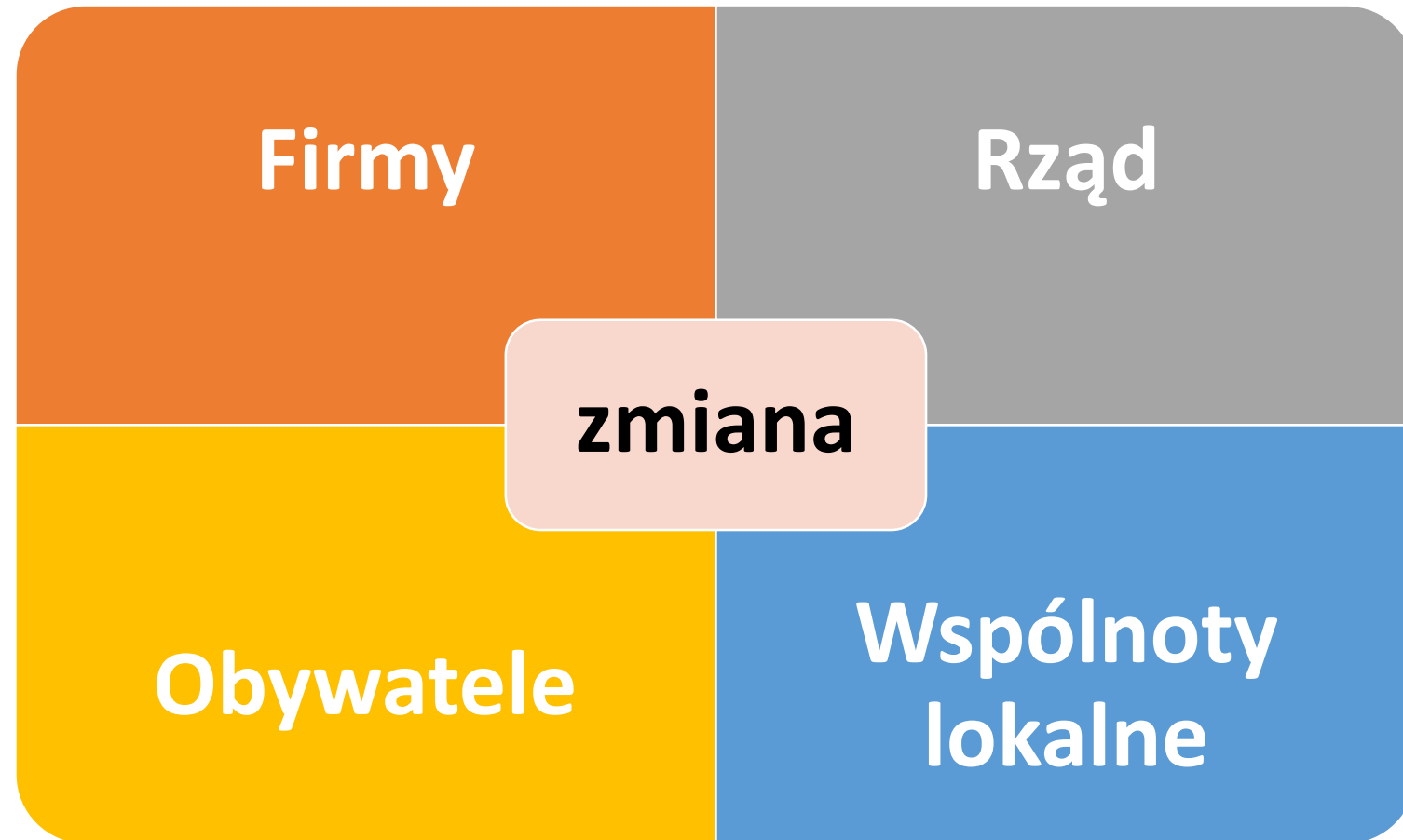

2. Ograniczanie popytu na energię:

1. Żywność.
2. Transport lądowy.
3. Budownictwo.
4. Przemysł.
5. Elektryczność.

Kto ma wprowadzić zmiany?

Przykłady działań - rolnictwo

1. **Podaż energii: korzystanie z OZE.**
2. **Wykorzystanie łądów, wód i produkcja żywności.**
  1. Zaprzestanie wylesiania.
  2. Odtworzenie ekosystemów.
  3. Upowszechnienie diety roślinnej.
  4. Ograniczenie emisji metanu w rolnictwie.
3. **Elektryfikacja maszyn rolniczych (?)**
4. **Ograniczanie popytu na energię z paliw kopalnych:**
  1. Mniej marnowania żywności.
  2. Lokalna i sezonowa żywność.
  3. Techniki agroekologii – mniej konsumpcji ropy, nawozów sztucznych.

Podsumowanie – trzy sposoby myślenia o ścieżkach mitygacji

Zielony Wzrost

- **Techno- optymizm**
- **Rynki** i technologie
- Nacisk na odejście od węgla i ropy **w produkcji energii**
- Wzrost PKB może trwać i być zrównoważony

Przestrzelenie

- **Ultra-Techno- optymizm**
- Ocieplenie klimatu **można cofnąć**
- Nacisk na technologie CCS i zarządzania klimatem (np. aerozole)

De-wzrost

- **Techno-realizm**
- Sceptycyzm wobec rynków i kapitału prywatnego
- Nacisk na **zmiany systemowe i ograniczanie popytu na energię (umiar)**
- Planowe, solidarne zmniejszanie produkcji

Ad. Zielony wzrost – dlaczego tak trudno oddzielić wzrost PKB od emisji?

1. Rosnące wydatki energetyczne związane z coraz rzadszymi zasobami mineralnymi (np. wydobycie litu, srebra i uranu)
2. Efekty odbicia (rosnące zużycie dzięki wyższej wydajności), **paradoks Jevonsa**
3. Przenoszenie problemów (ze starych na nowe problemy środowiskowe – nie tylko emisje!)
4. Niedoceniany wpływ usług, m.in. ITC i AI.
5. Ograniczony potencjał recyklingu.
6. Niewystarczająca i niewłaściwa zmiana technologiczna.
7. Międzynarodowe przesuwanie kosztów.

Dalszy dynamiczny wzrost produkcji

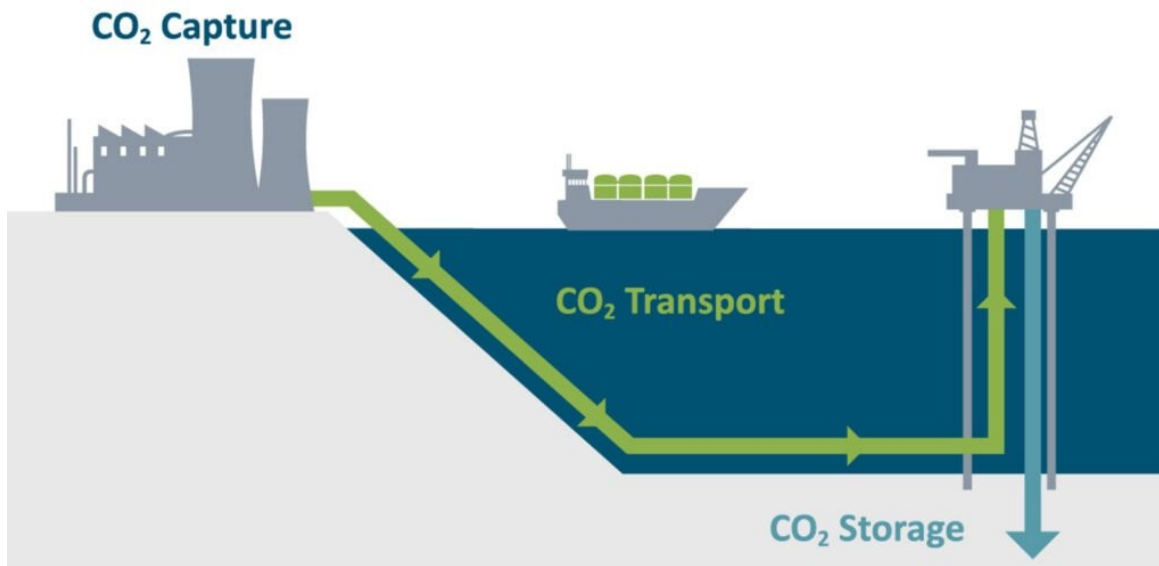

Rosnące potrzeby energetyczne

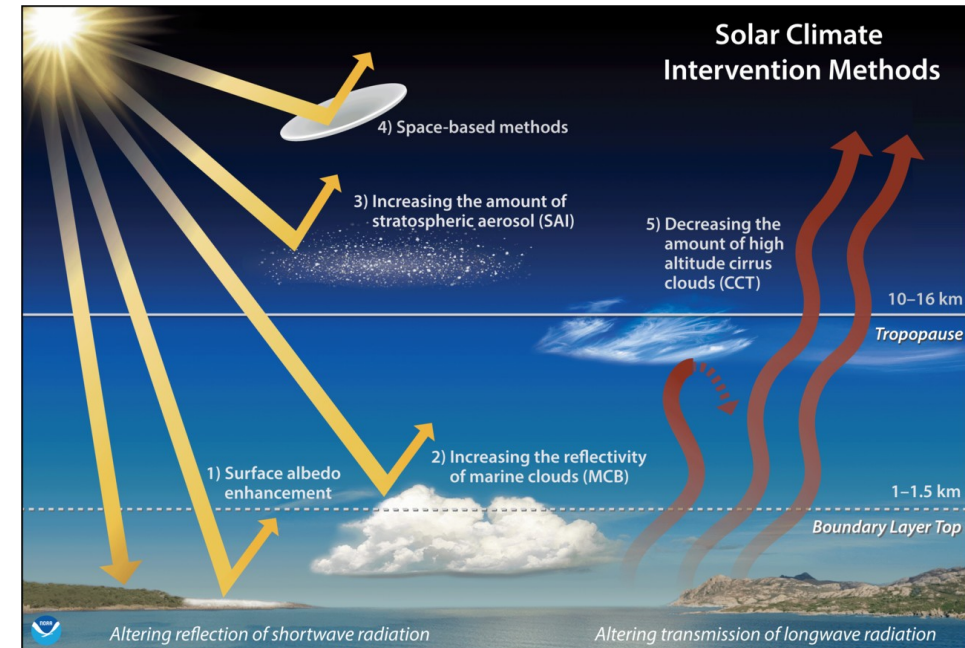

Transformacja energetyczna i cele IPCC nieosiągalne

Ad. Przestrzelenie – ryzyka dla całej cywilizacji

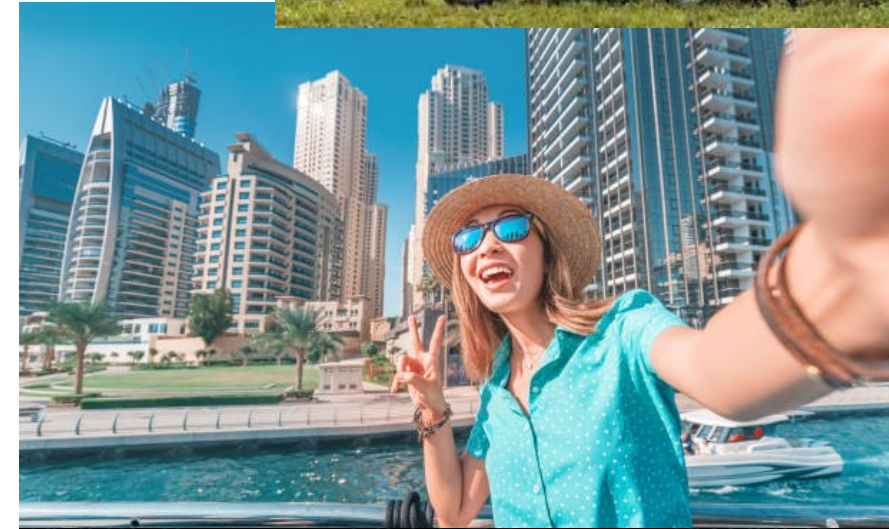
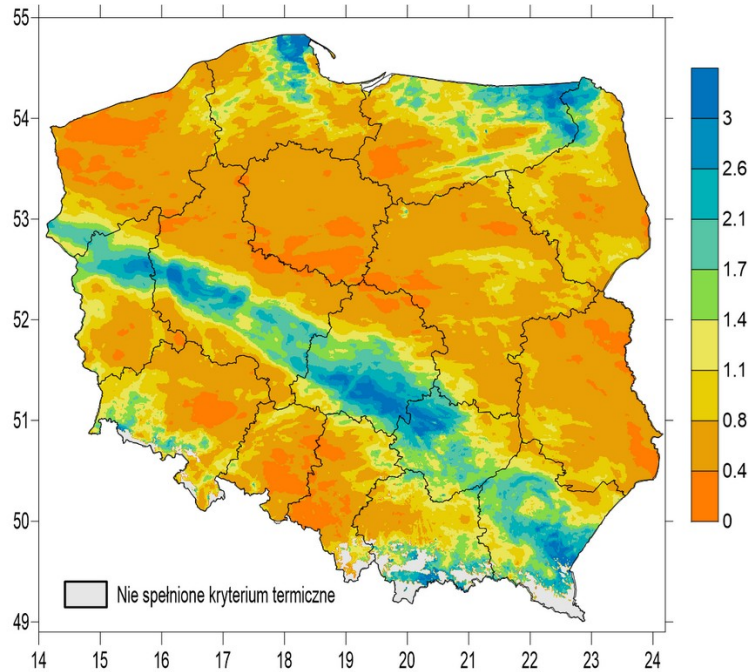

Sekwestracja: ryzyko wycieków i ataków na infrastrukturę;
Wysokie koszty i nakłady energetyczna.

Geo-inżynieria: nieprzetestowane, problematyczne dla roślin i zdrowia ludzi; niepewny wpływ na chmury i monsuny.

III. Dlaczego emisje ciągle rosną?

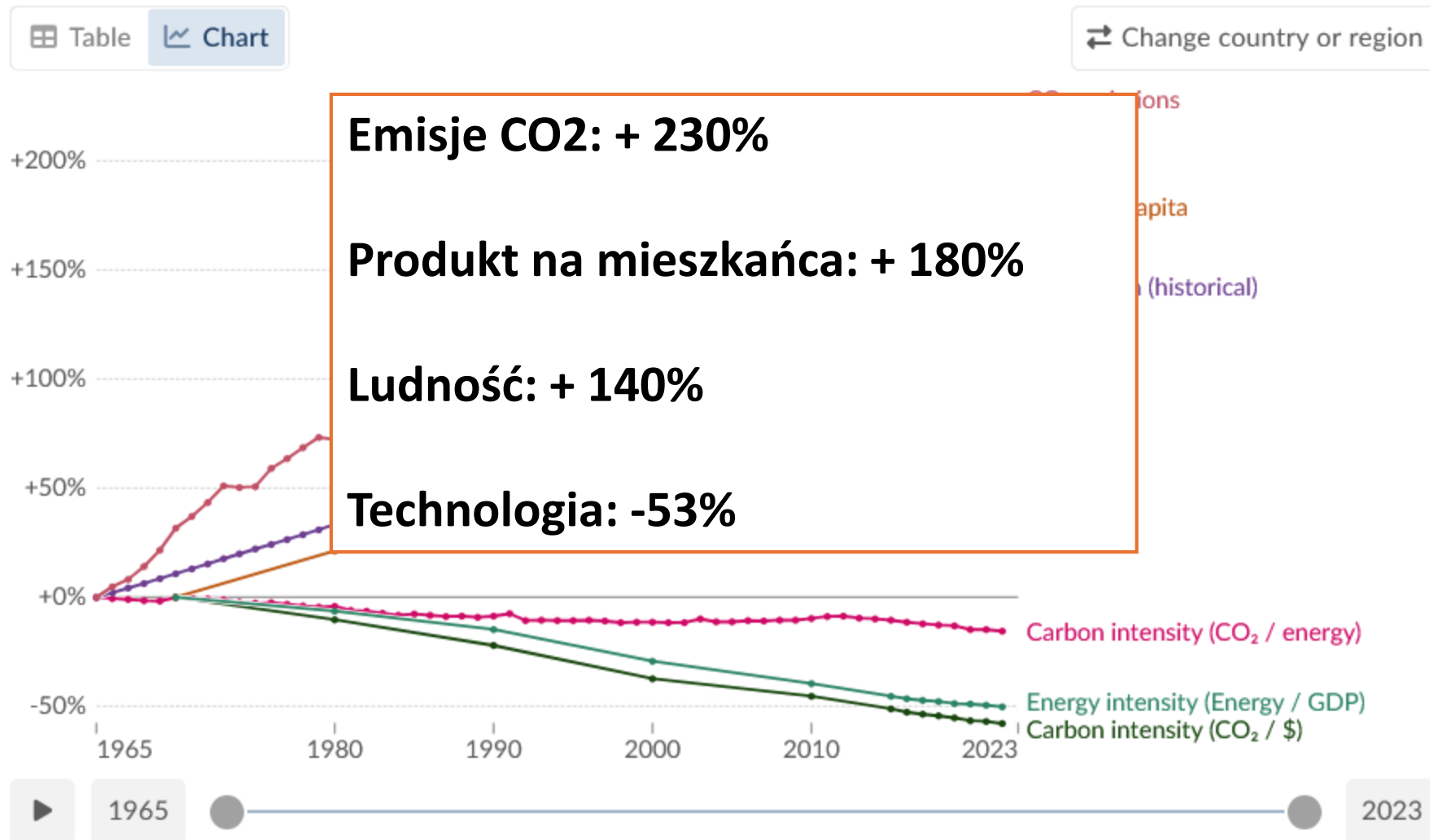

2007 CESSNA		2008 CESSNA		2013 EMBRAER	
MODEL	SN #	MODEL	SN #	MODEL	SN #
CITATION CJ1+	525-0661	CITATION CJ3	525B-0287	ERJ-145XR	14501178
3,010 HOURS	3,079 LANDINGS	5,321 HOURS	4,262 LANDINGS	8,756 HOURS	6,840 LANDINGS
View Aircraft >		View Aircraft >		View Aircraft >	
PRICE: \$2,695,000					

Wzrost PKB, energia i emisje CO₂: prawidłowości

Kaya identity: drivers of CO₂ emissions, World

Percentage change in the four parameters of the Kaya Identity, which determine total CO₂ emissions. Emissions from fossil fuels and industry are included. Land-use change emissions are not included.

Data source: Global Carbon Budget (2023) and other sources – [Learn more about this data](#)

Note: GDP per capita is measured in 2011 international-\$ (PPP). This adjusts for inflation and cross-country price differences.

OurWorldinData.org/co2-and-greenhouse-gas-emissions | CC BY

Przykłady emisyjnej produkcji

Transport lotniczy: ok. 3%

ICT: ok. 4%

Moda: ok. 10%!

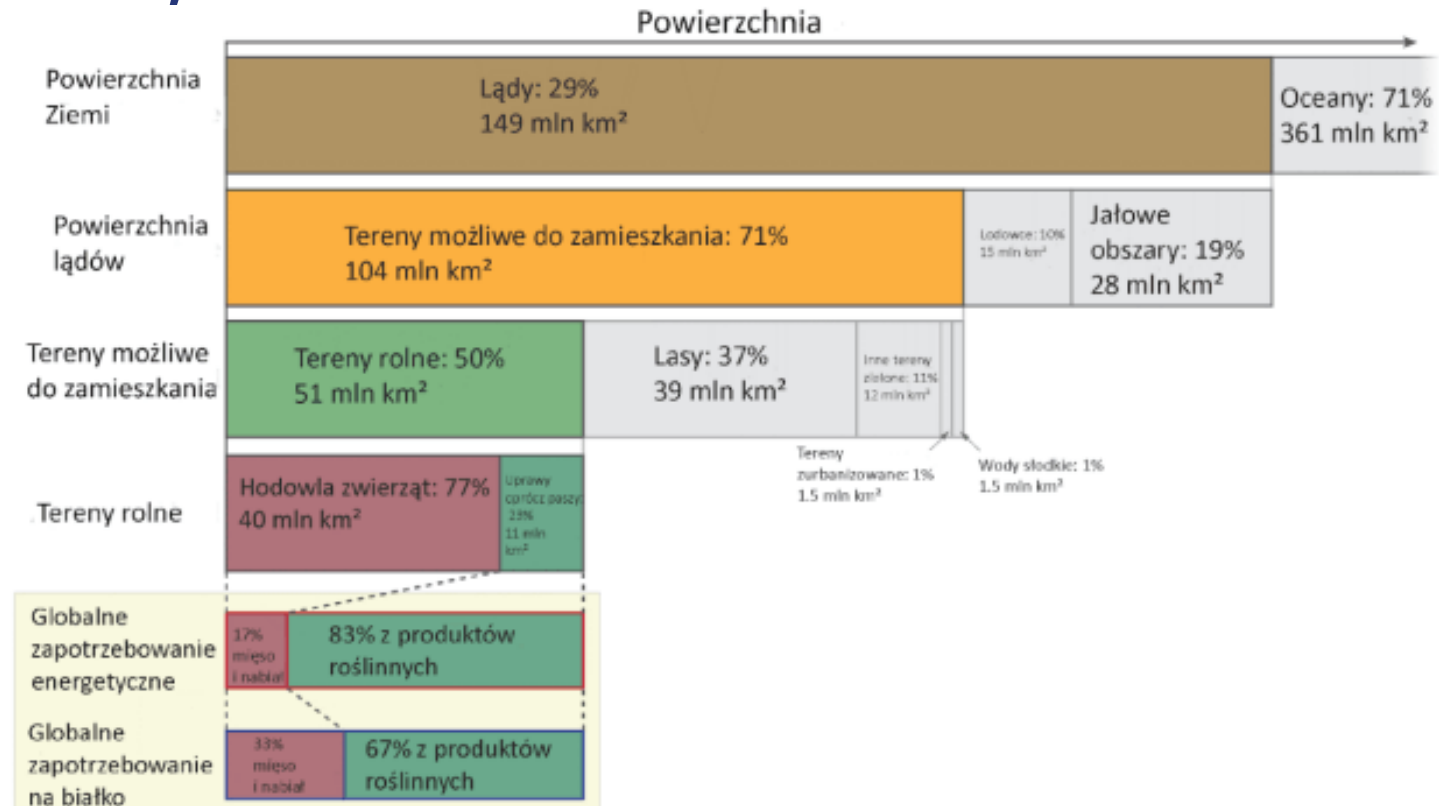
Emisje w produkcji żywności - Quiz

Kahoot.

Co robić? Lokalnie – globalnie.

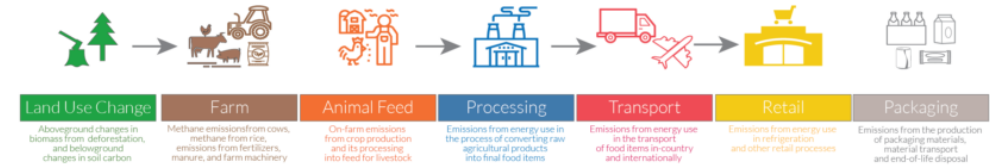
Emisje w produkcji żywności – Odpowiedzi, cz. 1

Emisje w produkcji żywności – Odpowiedzi, cz. 2

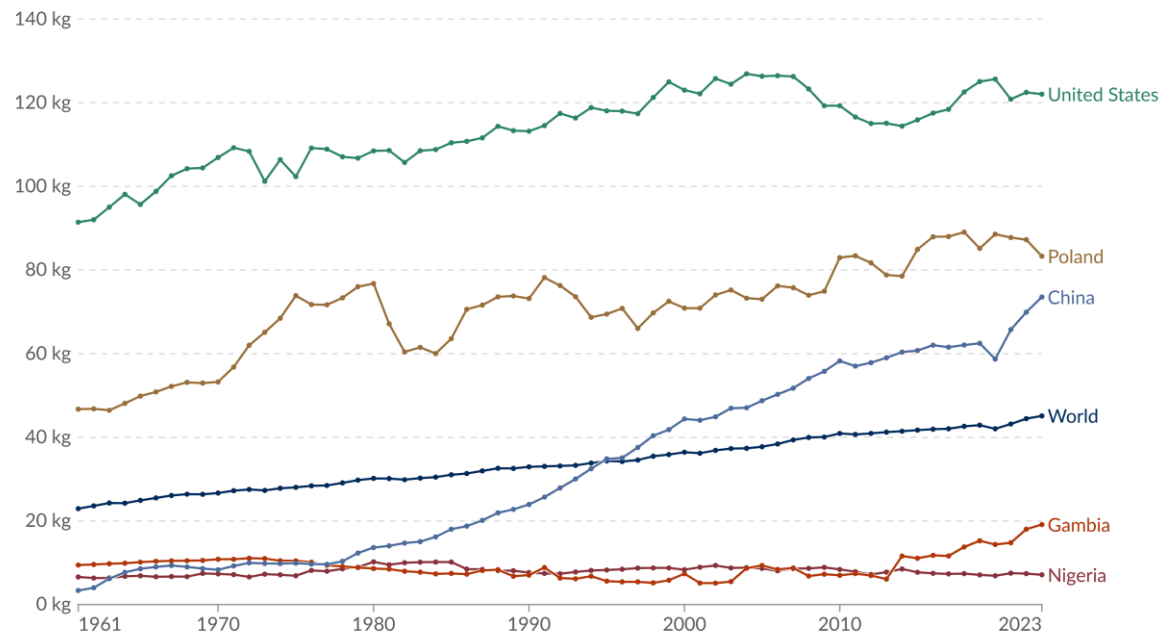
Food: greenhouse gas emissions across the supply chain

Our World
in Data

Meat supply per person, 1961 to 2023

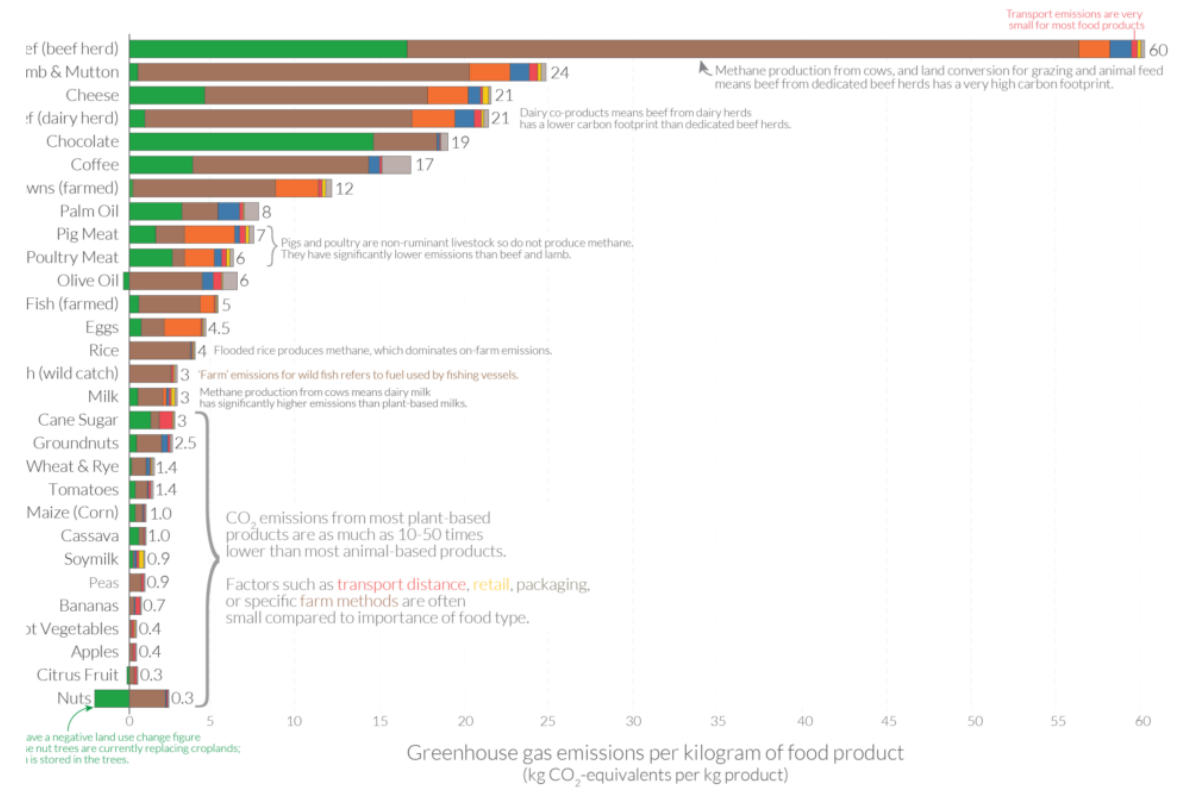
Average total meat supply per person measured in kilograms per year.

Data source: Food and Agriculture Organization of the United Nations (2025)

OurWorldinData.org/meat-production | CC BY

Note: Data excludes fish and other seafood sources. Figures do not correct for waste at the household/consumption level so may not directly reflect the quantity of food finally consumed by a given individual.

Note: Greenhouse gas emissions are given as global average values based on data across 38,700 commercially viable farms in 119 countries.

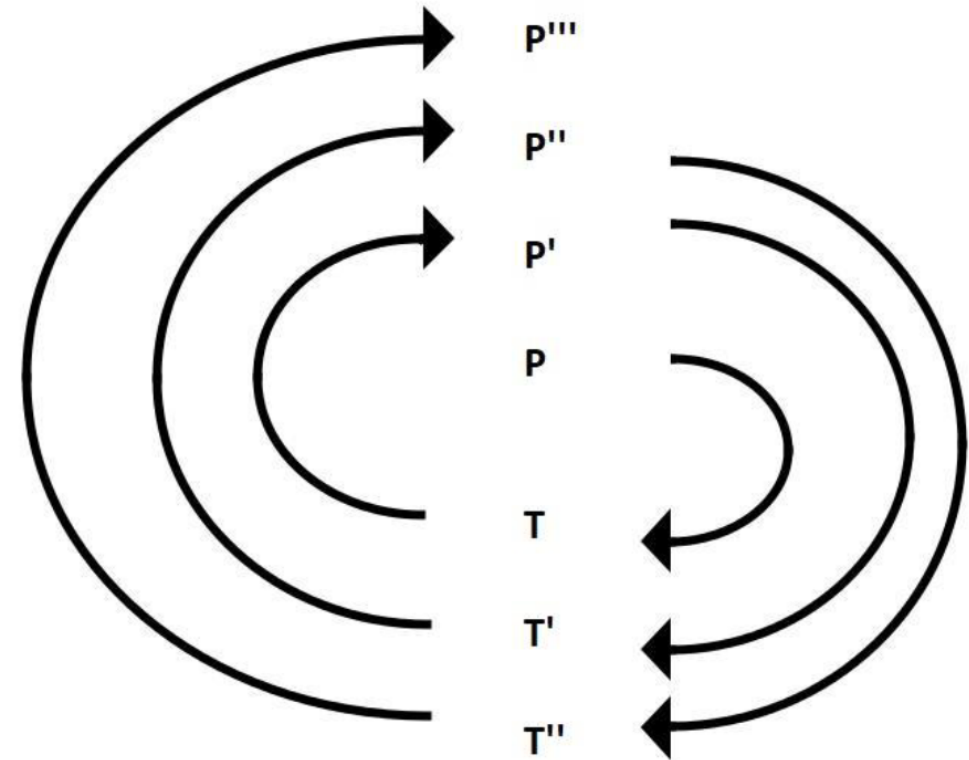
Data source: Poore and Nemecek (2018), Reducing food's environmental impacts through producers and consumers. Science. Images sourced from the Noun Project.

OurWorldinData.org - Research and data to make progress against the world's largest problems.

Licensed under CC-BY by the author Hannah Ritchie.

Uzależnienie od wzrostu produkcji i konsumpcji energii

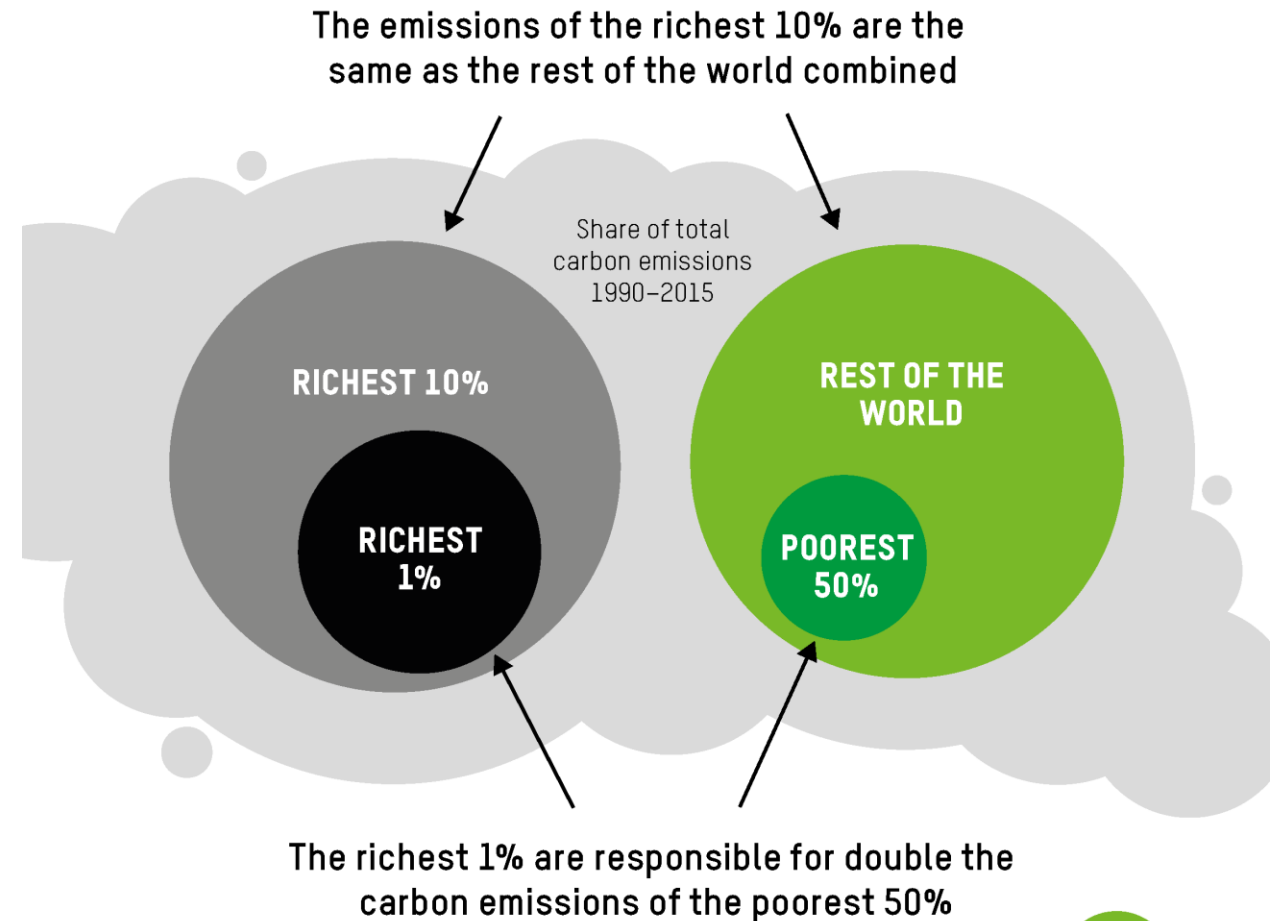
- Poszukiwanie możliwości zysku przez korporacje („rośnij albo giń”)
- Sektor finansowy, wyceny spółek akcyjnych i obsługa długu
- Zatrudnienie, płace, transfery
- Budżety rządowe i polityka partyjna
- Konsumpcjonizm

DeAngelis 2017: 118.

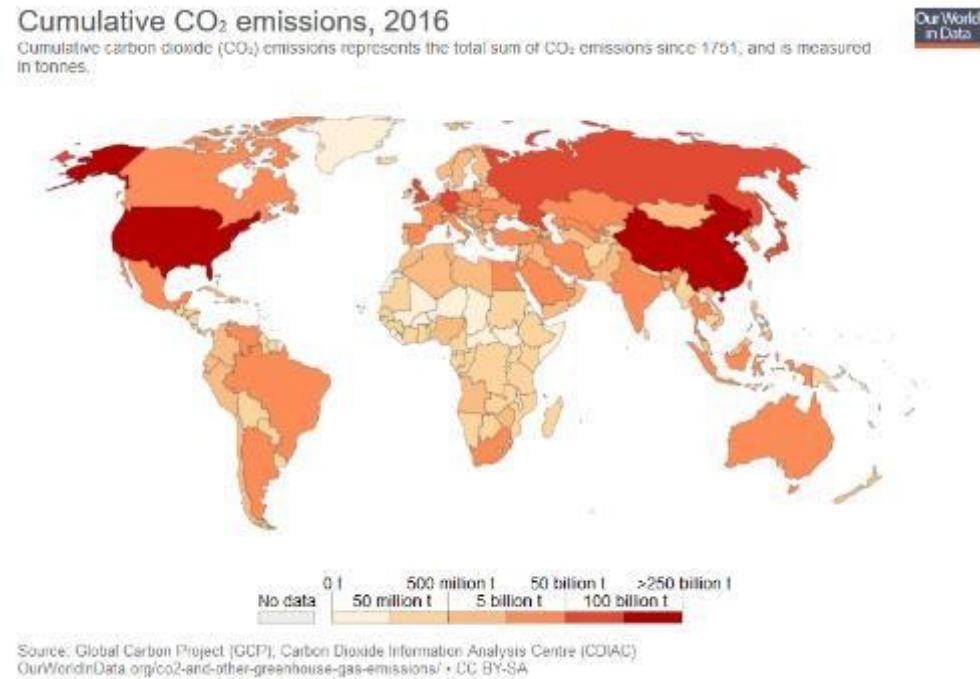
Nierówności

- Rosnąca koncentracja dochodów, bogactwa i władzy
- Trwałe ubóstwo i głód (700 mln ludzi na świecie)
- Luksusowa konsumpcja **vs** walka o przetrwanie i zaspokojenie podstawowych potrzeb
- Brak wpływu ludności na kluczowe decyzje dot. produkcji, konsumpcji i podziału dochodów

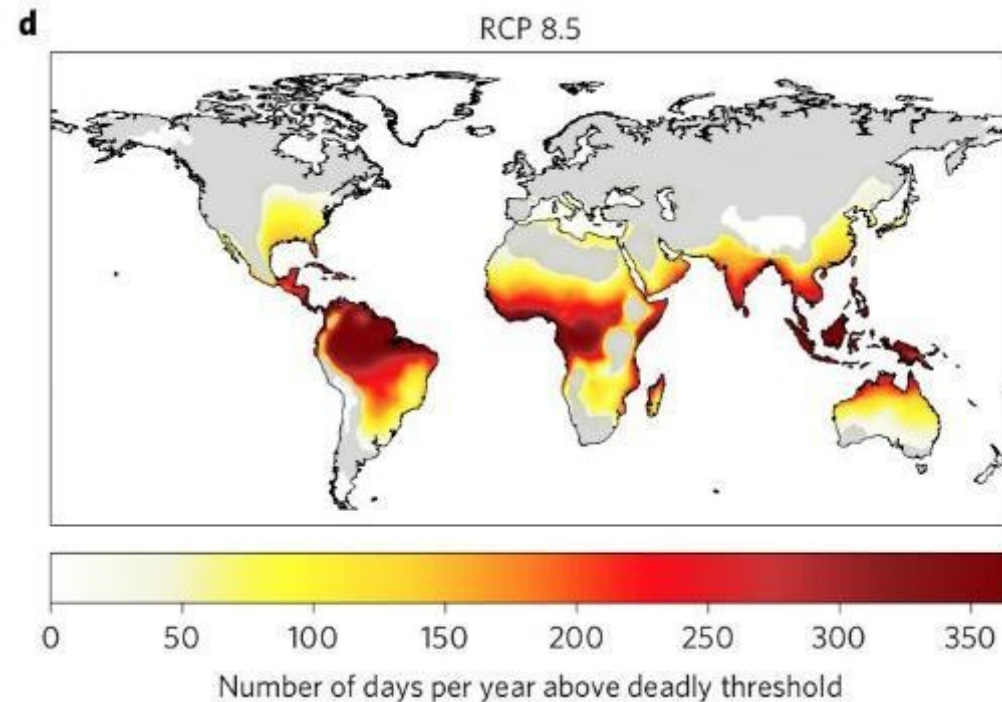
Niesprawiedliwość klimatyczna

Odpowiedzialność historyczna

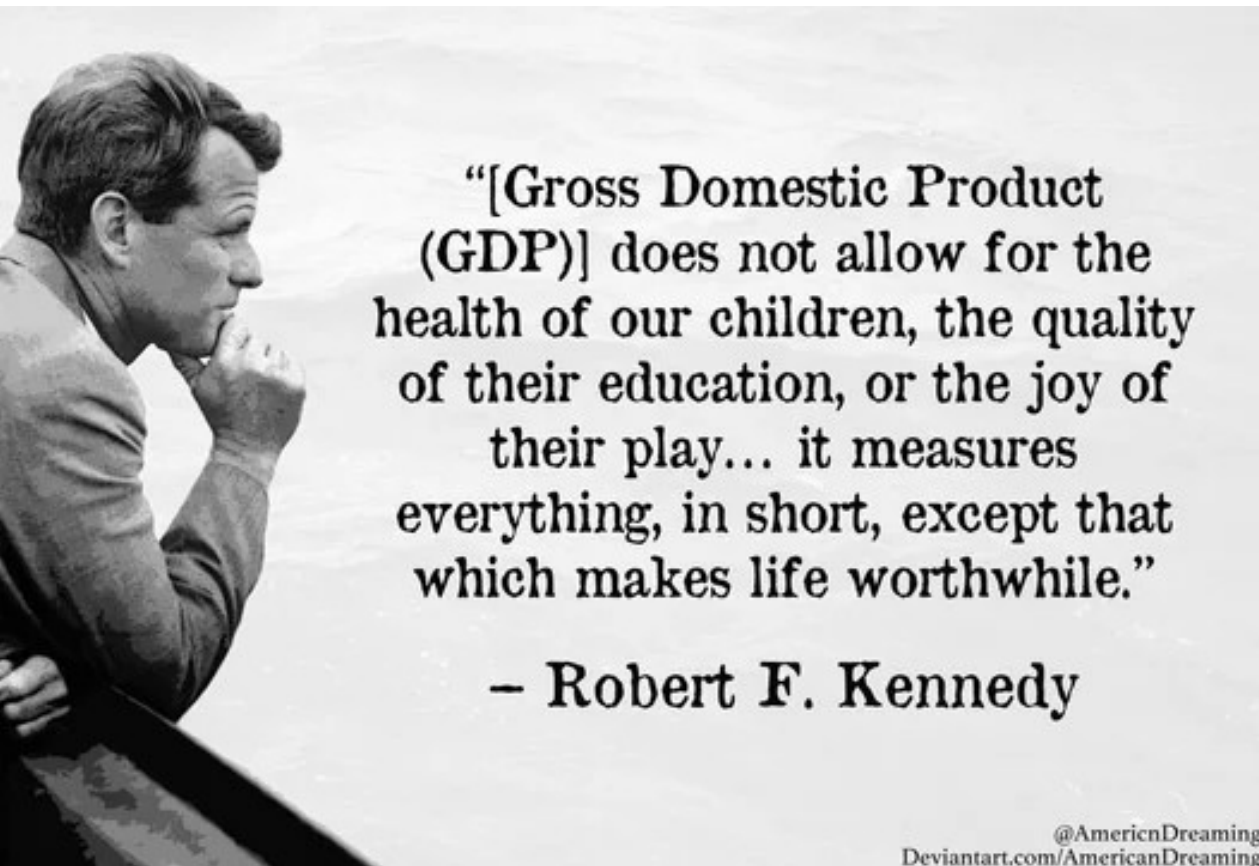
Skumulowane emisje, 1751-2016

Wpływ zmian klimatu

Prognozowana liczba dni w roku ze śmiertelnymi temperaturami i wilgotnością

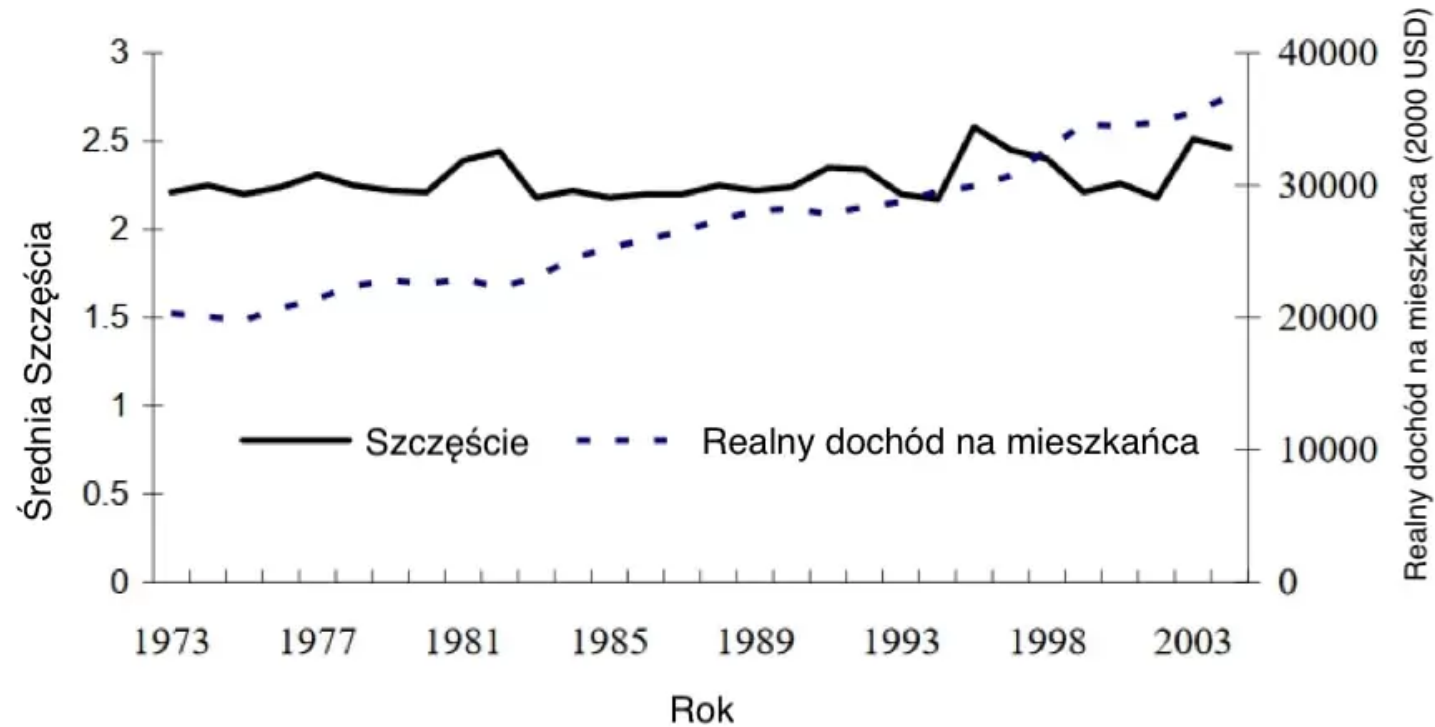
IV. Paradoksy wzrostu gospodarczego

- **Paradoks Easterlina** – brak poprawy satysfakcji z życia, po przekroczeniu pewnego umiarkowanego poziomu konsumpcji (*tj. czego nie można kupić?*)
- **Paradoks Lauderdale** – między akumulacją prywatnego bogactwa, a publiczną obfitością (*tj. dlaczego zyski trafiają do nielicznych?*)
  - Sztuczne niedobory, grodzenie terenów publicznych
  - Planowane starzenie się produktów
- **Paradoks Jevons'a** – między poprawą produktywności a zużyciem zasobów (*tj. dlaczego technologia nas nie zbawi?*)

Ilustracja paradoksu Easterlina dla USA

Szczęście i Realny dochód na mieszkańca USA, 1973-2004

Więcej znaczy mniej?

Amazon destroying millions of items of unsold stock in one of its UK warehouses every year, ITV News investigation finds

CONSUMER | ENVIRONMENT | AMAZON | Tuesday 22 June 2021, 1:38pm

Richard Pallot
ITV News Correspondent

- **Produkcja zbędna:**
  - Marketing
  - Spekulacja finansowa
  - Zaplanowane starzenie się produktów
  - Systematyczna nadprodukcja (np. żywności)
- **Realne koszty produkcji**
  - Środowiskowe
  - Ludzkie (czas pracy, zdrowie)
  - Społeczne (utracone możliwości)
- **Sztuczne niedobory:**
  - Prywatyzacja i koncentracja rynku mieszkaniowego
  - Niedofinansowanie ochrony zdrowia, transportu publicznego, ...

Czy mniej może znaczyć więcej?

- Od czego zależy nasz dobrostan jako obywateli Polski / Krakowa / Ostrowca Świętokrzyskiego? Jakie są nasze kluczowe potrzeby, które wpływają na jakość życia?
- Czy są one zaspokojone? Czy widzicie rozwiązania, które pomogłyby ograniczyć zużycie energii i materiałów, przy zaspokojeniu potrzeb?
- A w jakich obszarach moglibyśmy znaleźć więcej umiaru w konsumpcji?

V. Wnioski i dyskusja końcowa – jak sensownie działać na rzecz łagodzenia zmian klimatu?

Cargonomia

„Życie na Pola”

KRAJOWY
PLAN
ODBUDOWY

Rzeczpospolita
Polska

Sfinansowane przez
Unię Europejską
NextGenerationEU

**Dziękujemy za uwagę
i udział w wykładach
Ostrowieckiej Akademii
Klimatu!**